

УДК 343.9

Мартиненко Олег Анатолійович,
доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник,
ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-0468-051X

Блага Алла Борисівна,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри, ЧНУ імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна
ORCID ID 0000-0003-4112-6147

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПЕРШІ ПІДСУМКИ ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 126-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті висвітлені та проаналізовані основні результати роботи органів Національної поліції України із протидії домашньому насильству за період з січня до квітня 2019 року. Досліджена судова практика щодо притягнення кривдників до відповідальності за статтею 126-1 Кримінального кодексу України. Висловлені пропозиції щодо вдосконалення роботи Національної поліції України, прокуратури, судів у сфері протидії домашньому насильству.

Ключові слова: домашнє насильство, протидія злочинам, Національна поліція України, суд, кримінальна відповідальність.

Суттєвим досягненням вітчизняної юриспруденції в галузі забезпечення законних прав і свобод людини та громадянина можна вважати формування системи запобігання та протидії домашньому насильству. Дійсно, прийняття у 2017 році законів України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” [1] та “Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами” [2] стало визначною подією, оскільки Україна таким чином підтвердила свою політичну волю на дотримання стандартів, закладених у міжнародних документах, зокрема, Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) та Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (2011 р.) (далі – Стамбульська конвенція). За період, який пройшов з моменту прийняття цих законів, здійснена значна робота щодо створення належної нормативно-правової бази у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Так, вже розроблені та прийняті низка постанов Кабінету Міністрів України [3–6] та наказів міністерств [7–12], спрямованих на реалізацію положень зазначених вище законів. Наразі у

процесі розроблення перебувають ще декілька підзаконних нормативно-правових актів.

Більше ніж річний досвід реалізації законодавчих норм щодо запобігання та протидії домашньому насильству підтвердив актуальність цієї проблеми. Так, за 12 місяців 2018 року підрозділами органів Національної поліції України було зареєстровано 115 473 заяви, повідомлення про вчинені правопорушення та інші пов'язані з ним події (що свідчить про розповсюдженість цього явища в українському суспільстві), за результатами розгляду яких було складено 99 531 адміністративний протокол та розпочато 2 628 кримінальних проваджень (що свідчить про ступінь його небезпечності).

Враховуючи, що домашнє насильство є багатоаспектним феноменом, його дослідженням займалися й продовжують займатися багато зарубіжних та вітчизняних науковців і правозахисників. Так, фундаментальні дослідження, у яких дискутуються питання щодо кримінального насильства, удосконалення практики державного й громадського впливу на домашнє насильство та захисту постраждалих, представлені працями Ю.М. Антоняна, Ю.В. Бауліна, А.А. Бови, В.В. Голіни, О.М. Джужі, О.О. Дудорова, Л. Келлі, О.В. Ковальнової, О.О. Кочемировської, В.М. Кудрявцева, Л.В. Сердюка, М.І. Хавронюка, Г.О. Христової, Д.А. Шестакова. Водночас слід зазначити, що проведені раніше розвідки потребують уточнення у зв'язку із реаліями сьогодення.

Як зазначають І.С. Луценко, Н.В. Федорович, Г.О. Христова, О.О. Кочемировська, Стамбульська конвенція вимагає від держав реформи кримінального та кримінального процесуального законодавства, що передбачає криміналізацію домашнього насильства, всіх форм сексуального насильства, а також примусового шлюбу, жіночої мутиляції, переслідування, примусової стерилізації чи примусового аборту, тяжких форм психологічного насильства (так званого психологічного контролю). Конвенція прямо вимагає застосування відповідальності за такі кримінальні правопорушення незалежно від характеру відносин між потерпілою особою та кривдником [13, с. 15].

11 січня 2019 року набули чинності зміни, внесені до кримінального законодавства, серед яких – доповнення Кримінального кодексу статтею 126-1 “Домашнє насильство”. У зв'язку із цим надзвичайно корисним і своєчасним слід вважати підготовлений О.О. Дудоровим та М.І. Хавронюком науково-практичний коментар цієї та інших новел Кримінального кодексу України (далі – КК України) [13]. За чотири місяці, які минули з моменту набрання цією нормою чинності, вже сформувалася певна практика її застосування. Відповідно, організація процесу запобігання та протидії домашньому насильству вимагає оновлення кримінологічної інформації щодо характеристики цього явища з урахуванням цієї практики.

Насамперед проаналізуємо показники щодо реагування уповноважених підрозділів органів Національної поліції України на заяви та повідомлення про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством. Відповідно до наявних статистичних даних [14] за 4 місяці 2019 року органами НПУ зареєстровано 44 697 таких заяв та повідомлень. Кримінологічний зміст і значення зазначеного показника полягає в тому, що він свідчить, скільки осіб вважає, що стосовно них (або інших осіб) було вчинено протиправне діяння. Співвіднівши ці

дані з часом, за який вони були отримані, можемо дійти висновку, що в Україні щоденно реєструвались у середньому 373 заяви про домашнє насильство. Для порівняння нагадаємо, що у 2010 році щоденно реєструвались такі заяви від 430 осіб, у 2011 р. – вже від 446, у 2012 р. – лише від 425, а от у 2013 р. – від 476 осіб [15, с. 71]. Проте зниження цього показника у 2019 році не має бути підставою для заспокоєння, адже через здійснену Російською Федерацією анексію Автономної Республіки Крим та окупацію частини Донецької і Луганської областей до української статистики не включаються дані з цих територій.

Із усієї маси зареєстрованих заяв 44 162 були подані дорослими особами, ще 535 – дітьми. При цьому частка жінок серед дорослих заявників становила 78 %, а серед дітей – 60 %. За результатами розгляду заяв та повідомлень про домашнє насильство за 4 місяці 2019 року було складено 35 722 адміністративні протоколи про правопорушення, передбачені ст.173-2 КУпАП (що становить майже 80 % від загальної кількості заяв), за 2943 заявами (близько 7 %) рішення поки не прийняте. У 706 випадках (майже 2 %) були встановлені ознаки злочинів та розпочаті досудові розслідування, з яких за 576 кримінальними правопорушеннями особам вже вручене повідомлення про підозру, а 563 кримінальні провадження направлені до суду з обвинувальним актом [16].

Переважну більшість злочинів, пов'язаних із домашнім насильством, кримінальні провадження за якими були закінчені станом на кінець квітня 2019 року, становили умисні легкі тілесні ушкодження (271). Далі йдуть умисне тяжке тілесне ушкодження (34), побої і мордування (32), умисне вбивство (22), погроза вбивством та умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (по 15), необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (6), умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони та розбещення неповнолітніх (по 4), убивство через необережність та катування (по 3), незаконне позбавлення волі або викрадення людини та статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості (по 2) і по одній справі стосовно умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони, торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо передачі людини, насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом, ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів [14].

З'явилися й перші результати застосування спеціальних норм кримінального законодавства, спрямованих на протидію домашньому насильству. Так, обліковано вісім злочинів, передбачених статтею 390-1 КК України ("Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників"), за трьома з яких провадження направлені до суду з обвинувальним актом [16]. Але окрему увагу ми приділимо практиці притягнення кривдників до кримінальної відповідальності за статтею 126-1 КК України ("Домашнє насильство").

За чотири місяці 2019 року за цією статтею було обліковано 163 злочини, у 59 з них особам вручене повідомлення про підозру, 51 кримінальне провадження направлено до суду з обвинувальним актом [16]. Здійснений нами аналіз усіх доступних у Єдиному державному реєстрі судових рішень матеріалів свідчить про те, що за вісьма кримінальними справами вже винесені обвинувальні вироби

суду, інші наразі перебувають у стані судового розгляду. Отже, спробуємо узагальнити вивчення цих вироків.

Географічно регіони, де були розглянуті ці справи, розподілились таким чином: Житомирська область – три вирокі, Миколаївська область – два вирокі, Львівська, Одеська, Закарпатська області – по одному вирокі суду.

Особа кривдників характеризується такими ознаками. За статтю усі обвинувачені – чоловіки, переважно із середньою спеціальною освітою (5 осіб; ще одна особа мала базову загальну середню освіту; щодо двох осіб така інформація відсутня). На момент вчинення злочину лише один із них мав постійну роботу, переважна ж більшість досліджених домашніх кривдників (6 осіб) не працювали і не навчались, хоча й були працездатними; стосовно ще однієї особи такого роду відомостей не було. Домінування цих категорій може свідчити про значимість трудової дезадаптації як фактора злочинної поведінки. Двоє з досліджених злочинців були одружені, ще двоє – розлучені, троє – неодружених. Щодо сімейного стану ще однієї особи інформації у вирокі не містилось. Для характеристики осіб, які вчинили злочинне домашнє насильство, важливе значення мають наявність (відсутність) попередніх судимостей. Згідно з вивченими матеріалами, п'ятеро винних засуджені були вперше, а троє хоча вже й мали попередній кримінальний досвід, проте на підставі статті 89 КК України вважались не судимими.

Демографічні та рольові чинники для постраждалих від домашнього насильства також мають важливе кримінологічне значення, адже досить часто є необхідною умовою вчинення злочину. Отже, в усіх досліджених нами вирокі потерпілими були жінки, які доводились обвинуваченим: матір'ю (2 особи), дружиною (2 особи), колишньою дружиною (1 особа), співмешканкою (1 особа), опікуном (1 особа), сестрою (1 особа).

Відповідно до закону, кримінально караним домашнім насильством визнається “<...> умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи” [2]. Як зазначають О. О. Дудоров та М. І. Хавронюк, закінченим цей злочин вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, в результаті чого настав хоча б один із зазначених у законі наслідків. При цьому не має значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, в терміновому заборонному приписі, в обмежувальному приписі чи в іншому документі факт перших двох актів насильства. Для доказування факт документування має значення, але не більше, ніж інші передбачені законом докази – показання потерпілих, свідків, висновки експертизи тощо” [13, с. 78].

Саме тому нас цікавила й інформація щодо форм вчиненого кривдниками домашнього насильства, а також інтенсивності їх протиправної діяльності. Зауважимо, що з текстів досліджених нами вироків можна зробити висновок про довготривалість скоєння такими особами домашнього насильства. Проте оскільки основне кримінально-правове значення мають три останні факти такого насильства, саме їм ми й приділили більшу увагу.

Отже, із загальної маси проаналізованих матеріалів, у одному вирокі суду зазначено, що останні три факти домашнього насильства були вчинені кривдниками у період від одного до шести місяців, ще так само у одному – у період від двох тижнів до одного місяця. Найбільша ж кількість – п'ять вироків – стосувались ситуацій, коли останні три факти домашнього насильства були вчинені менше ніж протягом двох тижнів. При цьому в усіх випадках вчинення домашнього насильства було поєднання психологічного та фізичного насильства. Наприклад, у вирокі Овруцького районного суду Житомирської області зазначено: “ОСОБА_1, порушуючи вимоги ст. 28 Конституції України, згідно з якою кожен має право на повагу до його гідності, а також порушуючи вимоги Закону України “Про запобігання та протидії домашньому насильству”, безпричинно, умисно систематично вчиняє фізичне та психологічне насильство відносно своєї колишньої дружини ОСОБА_2, з якою він проживає в одному помешканні, що призвело до фізичних та психологічних страждань останньої, а також погіршення якості її життя, що виразилось у формі втрати енергійності, втоми, фізичного дискомфорту, втрати повноцінного сну та відпочинку, у тому числі втрати самооцінки, позитивних емоцій, негативних переживань тощо. А саме, ОСОБА_1, неодноразово, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, не маючи підґрунтя, вчиняв відносно своєї колишньої дружини, в тому числі у присутності неповнолітньої їхньої доньки <...>, дії, виражені у словесних образах, погрозах, висловлюваннях в її адресу словами нецензурної лайки, приниженні та залякуванні, таким чином викликав у ОСОБА_2 побоювання за свою безпеку, спричинив емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдав шкоду її психічному здоров'ю, що виразилось у формі пониження самооцінки, втрати позитивних емоцій тощо. Крім цього, дії ОСОБИ_1 відносно ОСОБИ_2 супроводжувалися стусанами та штовханням, а також погрозами фізичної розправи та заподіяння тілесних ушкоджень” [17].

Така ситуація виникає тому, що домашнє насильство має циклічний характер та може тривати досить довго, внаслідок чого для багатьох кривдників воно стає звичною формою поведінки з членами своєї родини. І якщо на початку воно могло обмежуватися лише образами чи приниженнями, то з часом до психологічного насильства додається фізичне, а інтенсивність все більш посилюється (особливо під впливом почуття безкарності за попередні випадки) та призводить до заподіяння дедалі суттєвішої шкоди.

Так само, як і у наведеному прикладі, більшість з обвинувачених (6 осіб) вчиняли домашнє насильство у стані алкогольного сп'яніння. У двох випадках воно було вчинене у присутності дітей.

Професійний інтерес викликає також і реакція з боку судових органів на факти вчинення домашнього насильства. Так, при призначенні покарання суди враховували наявність обставин, що обтяжують та пом'якшують покарання. Зокрема, серед пом'якшуючих обставин на щире каяття було вказано у семи з восьми вироків, на активне сприяння розкриттю злочину – у 3 вирокіах. У вирокіах також були враховані такі обставини, які обтяжують покарання: вчинення злочину у стані алкогольного сп'яніння – у 3 вирокіах, стосовно особи похилого віку – також у 3 вирокіах, щодо колишньої дружини, з якою перебував у сімейних відноси-

нах – у одному вирокі. У п'яти випадках між потерпілою особою та обвинуваченим були затверджені угоди про примирення.

Здійснений розподіл призначених судами покарань за злочин, передбачений статтею 126-1 КК України, відповідно до видів та розмірів, демонструє переважання покарань у виді громадських робіт (4 вирокі) та обмеження волі (3 вирокі). Ще одним вирокі винному був призначений арешт. При цьому, на підставі ст. 75 КК України в усіх досліджених нами випадках призначення покарання у виді обмеження волі суди звільнили обвинувачених від відбування покарання з випробуванням.

Лише в одному вирокі зазначено, що до кривдника були застосовані обмежувальні заходи – після відбуття основного покарання в виді 01 /одного/ місяця арешту, на засудженого накладений обов'язок щодо його направлення для проходження програми для кривдників або пробаційної програми.

Таким чином, можна зробити висновок, що перед працівниками уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, прокуратури та судів стоять завдання враховувати зміни у кримінальному та кримінальному процесуальному законодавстві під час реагування на факти домашнього насильства, кримінального провадження та судового розгляду справ, пов'язаних з домашнім насильством; приділяти належну увагу кожному факту домашнього насильства, досягати невідворотності покарання кривдників, у зв'язку із чим максимально вкладатися у строки накладення адміністративного стягнення, не допускати випадків недостатньо обґрунтованого закриття справ чи повернення матеріалів справ про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 173-2 КУпАП; під час розгляду справ, пов'язаних із домашнім насильством та насильством за ознакою статі, проявляти гендерну чуйність до постраждалих осіб, враховувати особливі потреби та інтереси постраждалих осіб, зокрема осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку, та дітей-кривдників; сприяти досягненню мети запобігання домашньому насильству та зміни моделі поведінки кривдників, для чого під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення одночасно вирішувати питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” чи Законом України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, а при звільненні особи, яка вчинила злочин, від відбування покарання з випробуванням – на пробаційну програму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 10.05.2019).
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 10.05.2019).
3. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF> (дата звернення: 10.05.2019).

© Martynenko Oleh, Blaha Alla, 2019

4. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 655. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF> (дата звернення: 10.05.2019).

5. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 654. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF> (дата звернення: 10.05.2019).

6. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF> (дата звернення: 10.05.2019).

7. Про утворення Державної установи “Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей”: наказ Мінсоцполітики від 11.12.2018 № 1852. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18> (дата звернення: 10.05.2019).

8. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: наказ Мінсоцполітики та МВС України від 13.03.2019 № 369/180. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33304.html (дата звернення: 10.05.2019).

9. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: наказ МВС України від 01.08.2018 № 654 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18?lang=uk> (дата звернення: 10.05.2019).

10. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України: наказ МВС України від 25.02.2019 № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19> (дата звернення: 10.05.2019).

11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами: наказ МОН України від 02.10.2018 № 1047. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-viyavlennya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikiv-iz-inshimi-organami-ta-sluzhbami> (дата звернення: 10.05.2019).

12. Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства, або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги: наказ МОЗ України від 01.02.2019 № 278. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33233.html (дата звернення: 10.05.2019).

13. *Дудоров О.О., Хавронюк М.І.* Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). К.: Ваіте, 2019. 288 с.

14. Звіт про результати роботи органів Національної поліції України із запобігання та протидії домашньому насильству за 4 місяці 2019 року (форма № 1-ДН). Рукопис. К., 2019, 5 с.

15. *Блага А.Б.* Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання): монографія. Х., 2014. 360 с.

16. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-квітень 2019 року. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення: 10.05.2019)

17. Вирок Овруцького районного суду Житомирської області по справі № 286/1286/19 від 8 травня 2019 року. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81587757> (дата звернення: 10.05.2019)

REFERENCES

1. Pro zapobihannia ta protydiuu domashnomu nasyilstvu. “On Preventing and Combating Domestic Violence”. Law of Ukraine dated 07.12.2017 No. 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

2. Pro vnesennya zmin do Kryminalnoho ta Kryminalno-protseusualnoho kodeksiv Ukrainy z metoiu realizatsii polozhen Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu stosovno zhinok i

domashnomu nasyilstvu ta borotby z tsymy yavvyshchamy. “On amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine in order to implement the provisions of the Council of Europe Convention on the Prevention of Violence against Women and Domestic Violence and the fight against these phenomena”. Law of Ukraine dated 06.12.2017 No. 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii subiektiv, shcho zdiisniuiut zakhody u sferi zapobihannia ta protydii domashnomu nasyilstvu i nasyilstvu za oznakoiu stati. “On approval of the Procedure of interaction between the entities engaged in the prevention and response to domestic violence and gender-based violence”. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 22, 2018 No. 658. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro prytulok dlya osib, yaki postrazhdaly vid domashnoho nasyilstva ta/abo nasyilstva za oznakoiu stati. “On approval of a typical shelter provision for victims of domestic violence and/or gender-based violence”: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 655. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF> (date of application: 10.05.2019). [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro mobilnu bryhadu sotsialno-psykholohichnoi dopomohy osobam, yaki postrazhdaly vid domashnoho nasyilstva ta/abo nasyilstva za oznakoiu stati. “On the approval of the Typical Regulation on the Mobile Brigade of Social and Psychological Assistance to Victims of Domestic Violence and/or Gender Violence”. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 22, 2018 No. 654. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia, vedennia ta dostupu do Yedynoho derzhavnoho reiestru vypadkiv domashnoho nasyilstva ta nasyilstva za oznakoiu stati. “Approval of the Procedure for the formation, maintenance and access to the Unified State Register of cases of domestic violence and gender-based violence”. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 20, 2019, No. 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

7. Pro utvorennia Derzhavnoi ustanovy “Kol-tsentr Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy z pytan protydii torhivli liudmy, zapobihannia ta protydii domashnomu nasyilstvu, nasyilstvu za oznakoiu stati ta nasyilstvu stosovno ditei”. On the establishment of the State institution “Center of the Ministry of Social Policy of Ukraine on combating trafficking in human beings, prevention and counteraction to domestic violence, gender-based violence and violence against children”. Order of the Ministry of Social Policy from 12.11.2018 No. 1852. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia otsinky ryzykiv vchynennia domashnoho nasyilstva. “On Approval of the Procedure for Assessing the Risks of Domestic Violence”. Order of the Ministry of Social Policy and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated March 13, 2019 No. 369/180. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33304.html (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia Poriadku vynesennia upovnovazhenymy pidrozdilamy orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy terminovoho zaboronnoho prypysu stosovno kryvdnyka. “On approval of the procedure for the issuance by the authorized subdivisions of the bodies of the National Police of Ukraine of an urgent prohibition on the offender”. Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 01.08.2018 No. 654 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18?lang=en> (application date: 10.05.2019) [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Poriadku vziattia na profilaktychnyi oblik, provedennia profilaktychnoi roboty ta zniattia z profilaktychnoho obliku kryvdnyka upovnovazhenymy pidrozdilamy orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy. “On approval of the Procedure for taking preventive record keeping, preventive work and removal from the preventive account of the offender by authorized units of the bodies of the National Police of Ukraine”. Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 25.02.2012 No. 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo vyivlennia, reahuvannia na vypadky domashnoho nasyilstva i vzaiemodii pedahohichnykh pratsivnykiv iz inshymy orhanamy ta sluzhbamy. “On approval of the Methodological recommendations on detection, response to cases of domestic violence and interaction of pedagogical staff with other bodies and services”. Order of the

Ministry of Education and Science of Ukraine dated 02.10.2018, No.1047. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-viyavlennya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikiv-iz-inshimi-organami-ta-sluzhzbami> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia ta dokumentuvannia rezultativ medychnoho obstezhennia postrazhdalikh osib vid domashnoho nasylstva, abo osib, yaki imovirno postrazhdaly vid domashnoho nasylstva, ta nadannia yim medychnoi dopomohy. "On approval of the Procedure for conducting and documenting the results of a medical examination of victims of domestic violence, or persons likely to be affected by domestic violence, and providing them with medical assistance". Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 01.02.2019, number 278. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33233.html (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

13. *Dudorov O.O., Khavroniuk M.I.* (2019). Vidpovidalnist za domashnie nasylstvo i nasylstvo za oznakoiu stati (naukovo-praktychnyi komentar novel Kryminalnoho kodeksu Ukrainy). "Responsibility for domestic violence and gender-based violence (scientific and practical commentary on novelties of the Criminal Code of Ukraine)". K., Vaite, 288 p. [in Ukrainian].

14. Zvit pro rezultaty roboty orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy iz zapobihannia ta protydii domashnomu nasylstvu za 4 misiatsi 2019 roku (forma № 1-DN). "Report on the results of the work of the National Police of Ukraine on preventing and combating domestic violence for 4 months 2019 (form No. 1-DN)". Manuscript. K., 2019, 5 p. [in Ukrainian].

15. *Blaha A.B.* (2014). Nasylstvo v simi (kryminolohichniy analiz i zapobihannia): monohrafiia. "Domestic Violence (Criminological Analysis and Prevention)": Monograph. Kh., 360 p. [in Ukrainian].

16. Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen-kviten 2019 roku. "Single report on criminal offenses in January-April 2019". URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

17. Vyrok Ovrutskoho rayonnoho sudu Zhytomyrskoi oblasti po spravi № 286/1286/19 vid 8 travnia 2019 roku. "The verdict of the Ovruch district court of Zhytomyr region in case No. 286/1286/19 of May 08, 2019 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81587757> (date of application: 10.05.2019) [in Ukrainian].

UDC 343.9

Martynenko Oleh,

Doctor of Juridical Sciences, Professor,
Leading Researcher,
State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-0468-051X ,

Blaha Alla,

Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department,
Petro Mohyla Black Sea National University,
Mykolaiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-4112-6147

**CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR DOMESTIC VIOLENCE:
THE FIRST APPLICATION RESULTS OF ARTICLE 126-1
OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE**

In January 2019, the amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine, aimed at the implementation of the provisions of the Council of

© Martynenko Oleh, Blaha Alla, 2019

DOI (Article): <https://doi.org/10.36486/np.2019.3.12>

Issue 3(45) 2019

<http://naukaipravoohorona.com/>

Europe Convention on the Prevention of Violence against Women and Domestic Violence and the fight against these phenomena, entered into force. The article is devoted to the research of the results of work of the National Police of Ukraine and judicial practice on combating domestic violence for the period from January to April 2019. The authors analyze statistical data and jurisprudence on the peculiarities of the current state of application of legislation aimed at counteracting domestic violence. First of all, Article 126-1 of the Criminal Code of Ukraine, which criminalized systematic domestic violence.

It was established that during 4 months of 2019, 44697 applications, reports of domestic violence were registered by the National Police. In another words, 373 such applications were registered on average daily in Ukraine. According to the results of the examination of applications and reports of domestic violence during this period, 35,722 administrative violations were envisaged, stipulated in Article 173-2 of the Code of Administrative Procedure (which is almost 80 % of the total number of applications). In 706 cases (almost 2 %), signs of crime were established and pre-trial investigations started. In 2943 applications (about 7 %) decisions have not yet been taken.

The overwhelming majority of crimes related to domestic violence, the criminal proceedings of which were completed by the end of April 2019, including the intentional light bodily harm (271). According to Article 126-1 of the Criminal Code, 163 crimes were counted, 59 of them were subjected to suspicion notification, 51 criminal proceedings were sent to the court with an indictment. According to eight criminal cases under this article, indictments have already been made, others are currently in trial. Then, the authors of the specially designed questionnaire analyzed all these court sentences and made suggestions on improving the work of the National Police, the Prosecutor's Office, and the courts in the field of combating domestic violence.

Keywords: domestic violence, crime counteraction, National Police of Ukraine, court, criminal liability.

Отримано 29.08.2019